

# THÔNG TIN CHUNG VỀ PHÂN TÍCH CHI PHÍ – LỢI ÍCH

- Tên môn học: Phân tích chi phí – lợi ích (INE 2018)
- Số tín chỉ: 3
- Số giờ tín chỉ: 45
- Giờ thảo luận, bài tập: 15
- Giảng viên:

- ThS. Ngô Minh Nam

Email: [m.nam1992@gmail.com](mailto:m.nam1992@gmail.com) , [namnm@vnu.edu.vn](mailto:namnm@vnu.edu.vn)

- TS. Nguyễn Viết Thành

Email: [thanhmpa@gmail.com](mailto:thanhmpa@gmail.com)

**Đề cương ban hành ngày //2011 theo QĐ /QĐ-ĐTĐH**

# THÔNG TIN CHUNG VỀ MÔN HỌC

- Kiểm tra, đánh giá:

Hình thức	Tính chất của nội dung kiểm tra	Mục đích kiểm tra	Trọng số
Đánh giá chuyên cần	Điểm danh	Sự chuyên cần	10%
Đánh giá giữa kỳ	Kiểm tra giữa kỳ	Kiến thức, khả năng lập luận, khả năng vận dụng lý thuyết	30%
Thi hết môn	Bán trắc nghiệm	Kiến thức, khả năng lập luận, khả năng vận dụng lý thuyết	60%

Tiêu chí đánh giá chuyên cần :

- Sinh viên nghỉ 0-1 buổi: được 10/10 điểm chuyên cần
- Sinh viên nghỉ từ 2-3 buổi: được 5/10 điểm chuyên cần
- Sinh viên nghỉ từ 3 buổi trở lên: được 0/10 điểm chuyên cần

# Chương 1: Tổng quan về phân tích chi phí – lợi ích (CBA)

Quan niệm về phân tích chi phí và lợi ích (CBA)

1.1 Mục tiêu của CBA

1.2 Lịch sử sử dụng CBA

1.3 Những nội dung chủ yếu của CBA

1.4 Phương pháp luận CBA

1.4 Nguyên tắc CBA

1.5 Phân loại CBA

1.6 Ưu điểm và hạn chế của CBA

1.7 Các bước phân tích CBA

# Chương 1: Tổng quan về phân tích chi phí – lợi ích (CBA)

2. Cơ sở kinh tế học của phân tích chi phí và lợi ích

2.1 Cơ sở kinh tế học phúc lợi

2.2 Cơ sở kinh tế vi mô

3. Một số phương diện phân tích và ứng dụng chủ yếu

3.1 Phương diện tài chính

3.2 Phương diện KT-XH

3.3 Đầu tư và dự án đầu tư

3.4 Chính sách công

# Mục tiêu của CBA

- Sự cần thiết phải lựa chọn
- + Trong cuộc sống, con người luôn phải đối diện với việc **lựa chọn** giữa rất nhiều mục tiêu khác nhau.

Ví dụ: xây dựng bệnh viện mới, sân bay mới, cải tạo đường ở vị trí A hoặc vị trí B, v.v

- + Nguồn lực của XH là **khan hiếm**, không thể cùng lúc đáp ứng tất cả các mong muốn

# Mục tiêu của CBA

- ⇒ Các quyết định luôn là những lựa chọn giữa các phương án cạnh tranh nhau
- ⇒ Sự cần thiết có một phương pháp chung để đánh giá các phương án
- ⇒ Phân tích chi phí lợi ích (Cost-benefit analysis)

# Lịch sử sử dụng CBA

- ...ng CBA.

(Flood control act)

năm 1936

- ...nh.

n

# Những nội dung chủ yếu của CBA

- Frances Perkins (1996): “

ng hay không?

- Boardman (2001): “  
ch

một

ch”

# Những nội dung chủ yếu của CBA

- Sinden: CBA là một phương pháp để đánh giá sự mong muốn tương đối giữa các phương án cạnh tranh nhau, khi sự lựa chọn được đo lường bằng giá trị kinh tế tạo ra cho toàn xã hội
- Campbell và Brown (2003): CBA là một khung phân tích cho hệ thống cho việc thẩm định kinh tế các dự án tư và công được đề xuất trên quan điểm xã hội nói chung

# Những nội dung chủ yếu của CBA

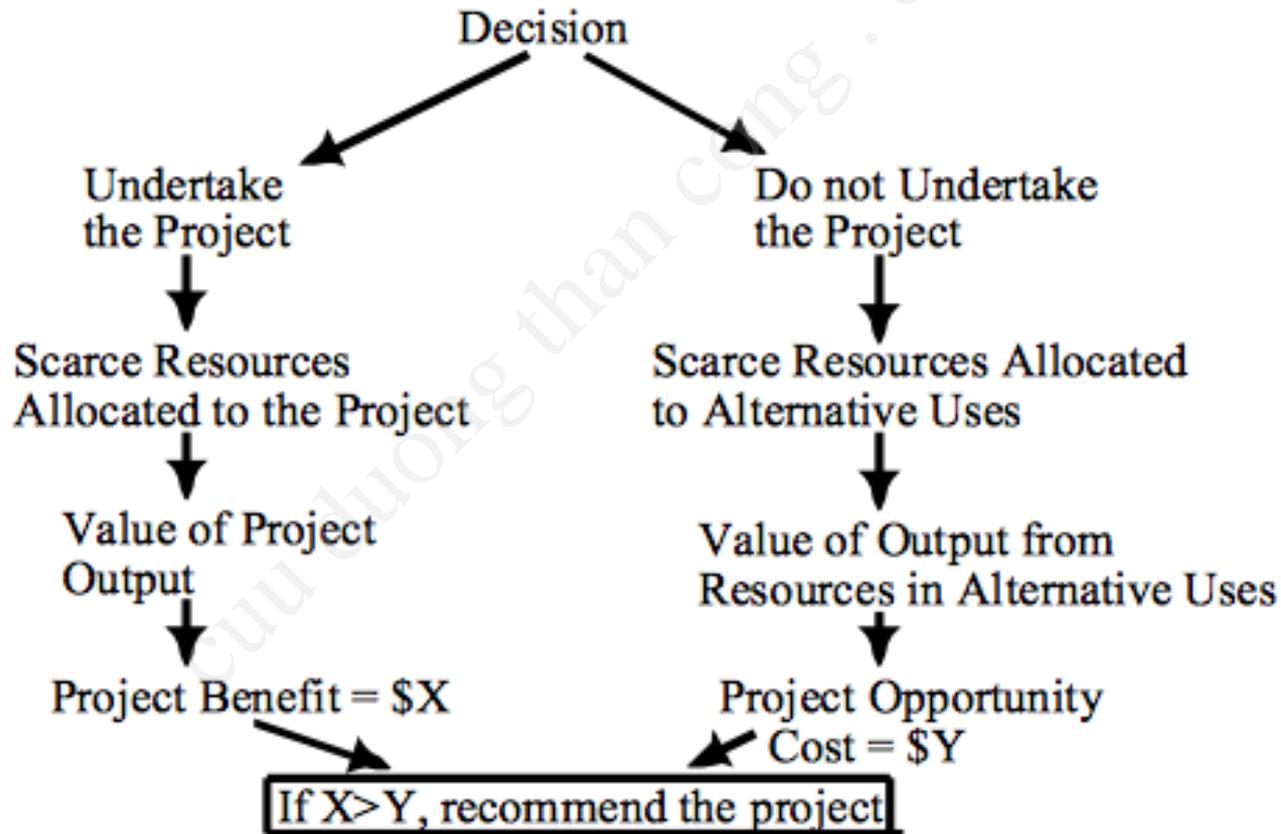
- để cung cấp thông tin cho quyết định lựa chọn
- n (ng)
- n kinh tế (có làm tăng phúc lợi hay không)
- CBA xem xét đến vấn đề trên **quan điểm xã hội** nói chung

# Những nội dung chủ yếu của CBA

Cơ sở cho sự lựa chọn

- Lợi ích ròng = Lợi ích - chi phí > 0
- Lợi ích ròng XH có thể khác với lợi ích ròng tư nhân
- Một phương án đáng lựa chọn với khu vực tư nhân có thể không đáng lựa chọn với xã hội (hoặc ngược lại)

# Phương pháp luận CBA



# Phương pháp luận CBA

- – ch ‘ p’  
i ‘ nh’ hoặc ‘ n.
- nh. ng ‘*thay thế*’
- c để ra quyết định

# Nguyên tắc của CBA

- Chi phí/ lợi ích là tất cả các chi phí/ lợi ích bất kể ai gánh chịu/thụ hưởng
- Phải có đơn vị đo lường chung
- Phải dựa trên đánh giá của người tiêu dùng/sản xuất vì nó thể hiện hành vi thực của họ
- Phân tích dự án nên so sánh giữa “có hoặc không có” dự án
- Phải xác định rõ quan điểm phân tích
- Tránh tính hai lần các lợi ích và chi phí
- Phải xác định rõ tác động tăng thêm và thay thế

# Phân loại CBA

- Ex-ante CBA: tiến hành trước khi dự án được thực thi
- Ex-post CBA: được tiến hành sau khi dự án được thực thi xem lợi ích mang lại có lớn hơn chi phí không
- In media res (middle) CBA: được tiến hành suốt thời kỳ thực thi dự án
- So sánh giữa ex-ante và ex-post CBA

# Phân loại CBA

	Ex ante	Middle	Ex post	So sánh Ex ante/Ex post
Quyết định phân bổ nguồn lực cho dự án này	Rất tốt, giúp chọn dự án đáng giá tốt nhất	Nếu chi phí chìm thấp có thể chuyển nguồn lực, ngược lại thì không	Quá muộn – dự án gần kết thúc	Giống như in medias hay ex post
Cung cấp thông tin về giá trị thực của một dự án cụ thể	Ước lượng kém – không chắc chắn cao về lợi ích và chi phí tương lai	Tốt hơn – sự không chắc chắn có giảm đi	Rất tuyệt – mặc dù có thể vẫn có một số lỗi	Giống như in medias hay ex post
Cung cấp thông tin về giá trị thực của các dự án tương tự	Không thể	Tốt – sự đóng góp tăng vì thực hiện trễ hơn.	Rất hữu ích	Giống như in medias hay ex post
Cho biết sai sót trong dự báo, đo lường và lỗi đánh giá trong CBA	Không được	Không được	Không được	Được. Cung cấp thông tin về những sai sót này và mức độ chính xác của CBA cho các dự án tương tự

# Ưu điểm của CBA

- Cung cấp thông tin giúp xã hội ra quyết định về việc phân bổ nguồn lực hiệu quả giữa các mục tiêu cạnh tranh lẫn nhau (sự rõ ràng và tin cậy cho ra quyết định chính sách)
- Cung cấp khung phân tích vững chắc cho việc thu thập dữ liệu cần thiết
- Giúp tổng hợp và lượng hoá bằng tiền các tác động khác nhau có thể so sánh được
- Được ứng dụng cho việc đánh giá nhiều loại tác động của dự án (có và không có giá thị trường)

# Hạn chế của CBA

- Việc lượng hoá bằng tiền các lợi ích và chi phí đôi khi không khả thi do hạn chế trong lý thuyết, dữ liệu
- Hạn chế trong mục tiêu cải thiện công bằng xã hội

# Các bước CBA

Nhận dạng vấn đề và xác định phương án giải quyết

- Nhận dạng khoảng cách giữa tình trạng hiện tại và tình trạng mong muốn
- Xác định phương án thu hẹp khoảng cách này
- Phân biệt phương án và kịch bản

Nhận dạng lợi ích và chi phí XH ròng của mỗi phương án

- Tất cả lợi ích và chi phí phải được tính tới bất kể ai là người nhận/trả chúng
- Ảnh hưởng môi trường phải được nhận dạng cũng như doanh thu/chi phí bằng tiền đối với khu vực tư nhân

## Đánh giá lợi ích/chi phí mỗi phương án

- Cố gắng tìm ra giá trị kinh tế cho lợi ích/chi phí xã hội của mỗi phương án
- Phân biệt giá trị tài chính và giá trị kinh tế
- Ví dụ: doanh thu và tổng sự sẵn lòng chi trả

## Lập bảng lợi ích và chi phí hàng năm

- Giá trị của lợi ích và chi phí được lập thành bảng theo năm phát sinh và lợi ích ròng mỗi năm được tính
- Giúp người phân tích hiểu được cấu trúc dự án và dòng lợi ích/chi phí theo thời gian

## Tính toán lợi ích xã hội ròng mỗi phương án

- Không thể cộng đơn giản các lợi ích ròng hàng năm vì người ta thường đặt tầm quan trọng khác nhau vào lợi ích nhận được ở mỗi thời gian khác nhau
- Lợi ích ròng từng năm được quy đổi thành lợi ích ròng tương đương ở một thời điểm chung bằng phương pháp lấy trọng số
- Cộng tổng các lợi ích đã quy đổi

## So sánh các phương án theo lợi ích xã hội ròng

- Phương án có lợi ích xã hội ròng cao nhất là phương án đáng lựa chọn nhất
- Phương án có lợi ích xã hội ròng thấp nhất là phương án ít mong muốn nhất

## Kiểm định ảnh hưởng của sự thay đổi trong giả định và dữ liệu

- Rất hiếm khi dữ liệu được ước tính đầy đủ và tính toán hoàn toàn chính xác => đòi hỏi các giả định về dữ liệu
- Người phân tích cần kiểm định ảnh hưởng của sự thay đổi trong giả định tới việc so sánh giữa các phương án
- Nếu thứ tự so sánh thay đổi lớn theo các giả định thì ta nói nó nhạy cảm với sự thay đổi

## Đưa ra kiến nghị cuối cùng

- Người phân tích chỉ ra phương án cụ thể nào đó có đáng thực thi hay không hay phương án nào trong nhiều phương án đáng thực thi nhất
- Thảo luận độ tin cậy của dữ liệu và giả định

# Cơ sở kinh tế học phúc lợi của CBA

- Mục tiêu kinh tế trong Phân tích CBA
- Tối ưu Pareto và các khái niệm về hiệu quả
- Phân biệt cải thiện Pareto thực tế và cải thiện Pareto tiềm năng

# Mục tiêu kinh tế trong Phân tích CBA

Mỗi xã hội thường có 3 mục tiêu chính:

- Cải thiện phúc lợi kinh tế:
- Cải thiện công bằng xã hội:
- Cải thiện chất lượng môi trường:

# Mục tiêu kinh tế trong Phân tích CBA

- CBA đánh giá sự ưa thích của các phương án theo mục tiêu đầu tiên, phúc lợi kinh tế.
- Hai mục tiêu còn lại: xã hội và môi trường được đo lường theo đóng góp của chúng đến kinh tế

# Cơ sở đạo đức của CBA

Cơ sở đạo đức của CBA được phát biểu theo 3 tiền đề sau:

- Các hàng hoá dịch vụ, hoạt động được đánh giá dựa trên **tính hữu dụng** của chúng đối với con người
- Sự lợi ích đối với con người được đánh giá dựa vào **lợi ích đối với cá nhân**, và các cá nhân này được coi như người đánh giá tốt nhất phúc lợi của chính họ
- Phúc lợi của **tất cả** các cá nhân đều phải được tính đến

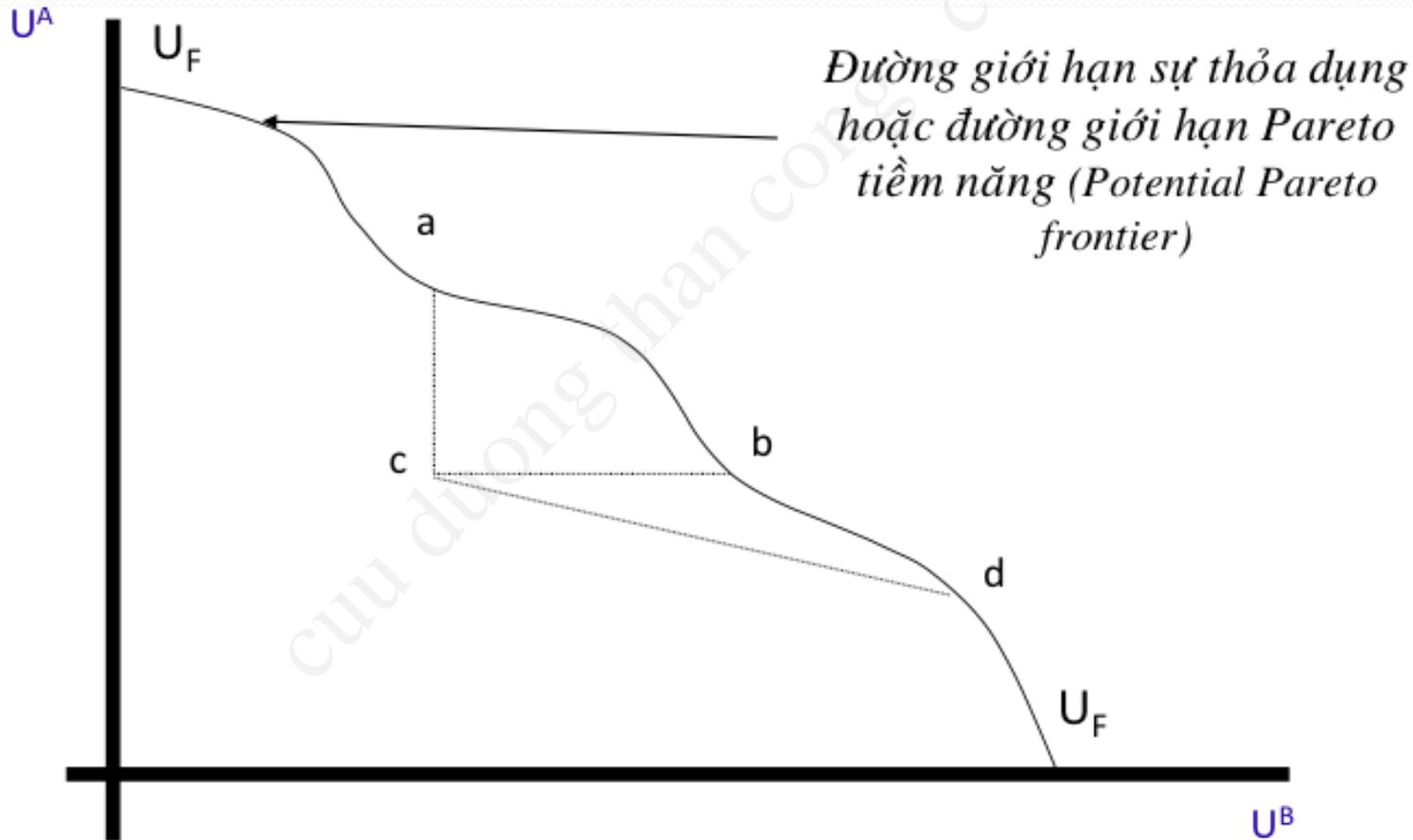
# Độ thoả dụng (utility)

- Bất cứ điều gì ích lợi đều đem lại sự thoả dụng. Sự thoả dụng mang ý nghĩa của đời sống khá hơn, sự thoả mãn, hạnh phúc, cảm giác dễ chịu hoặc điều gì đó tốt hơn
- Ngược lại, điều gì bất lợi, có hại thì đem lại sự không thoả dụng, mang ý nghĩa đời sống tệ hơn, bất hạnh, cảm giác khó chịu hoặc điều gì đó xấu đi

# Tối ưu Pareto

- Khái niệm tối ưu Pareto: Tình trạng kinh tế trong đó không ai có thể giàu lên mà không làm người khác nghèo đi.
- Khái niệm “giàu” và “nghèo” nói về sự thoả dụng
- Tối ưu Pareto đạt được khi tất cả các khả năng làm tăng phúc lợi đã được sử dụng hết
- Mục tiêu của phúc lợi kinh tế là tình trạng tối ưu Pareto

# Tối ưu Pareto



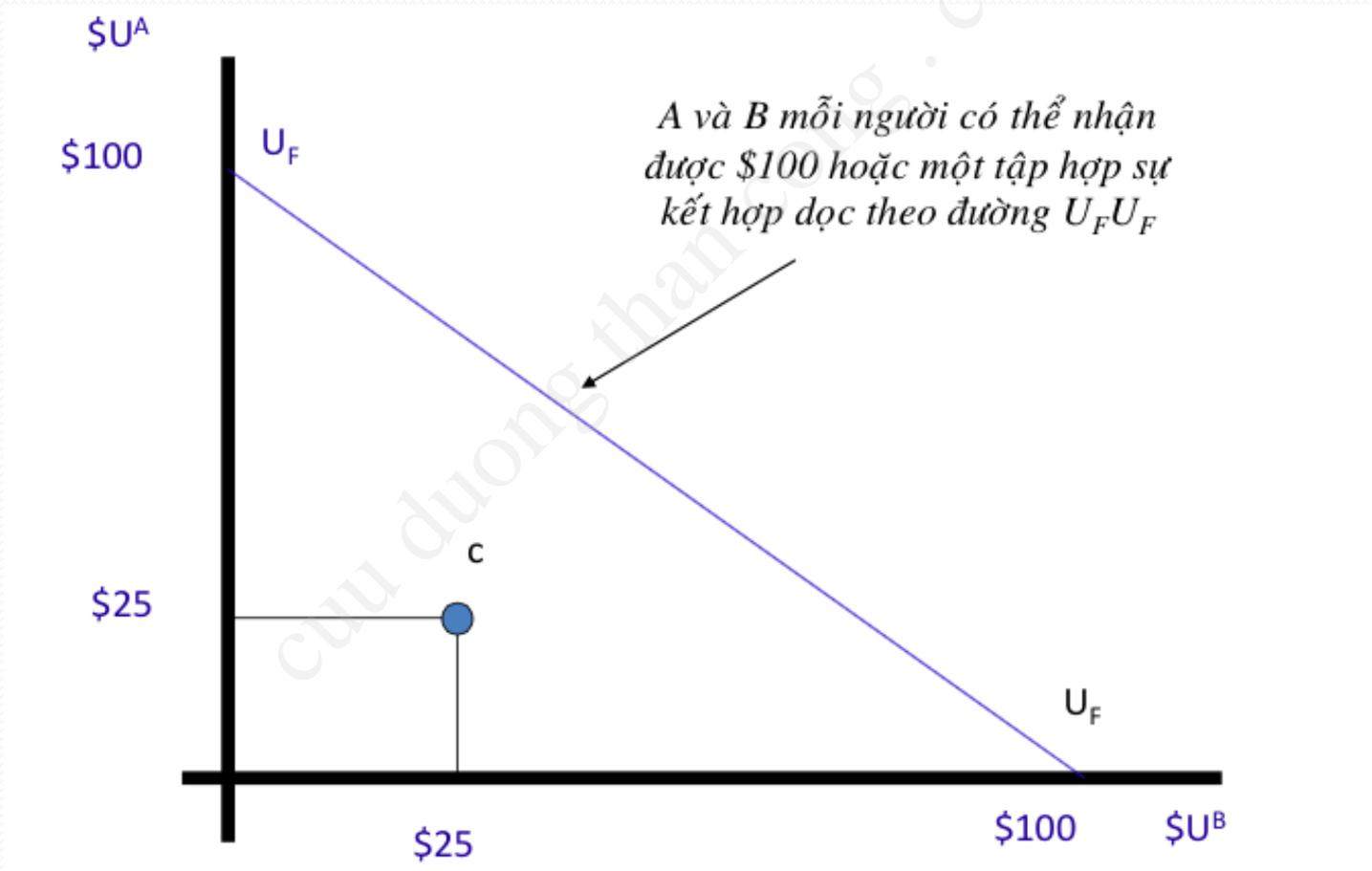
# Tối ưu Pareto

- Chuyển từ a đến b, cải thiện phúc lợi của B chỉ có được bằng cách giảm phúc lợi của A => Điểm a hoặc b là điểm đạt tối ưu Pareto
- Những điểm dưới đường  $U_F U_F$  là không hiệu quả vì vẫn có khả năng cải thiện phúc lợi
- Giả sử xã hội đang ở điểm c, bất kỳ sự phân bổ lại nào nằm trong tam giác abc sẽ làm tăng phúc lợi cho hai cá nhân mà không làm cho ai khác nghèo đi

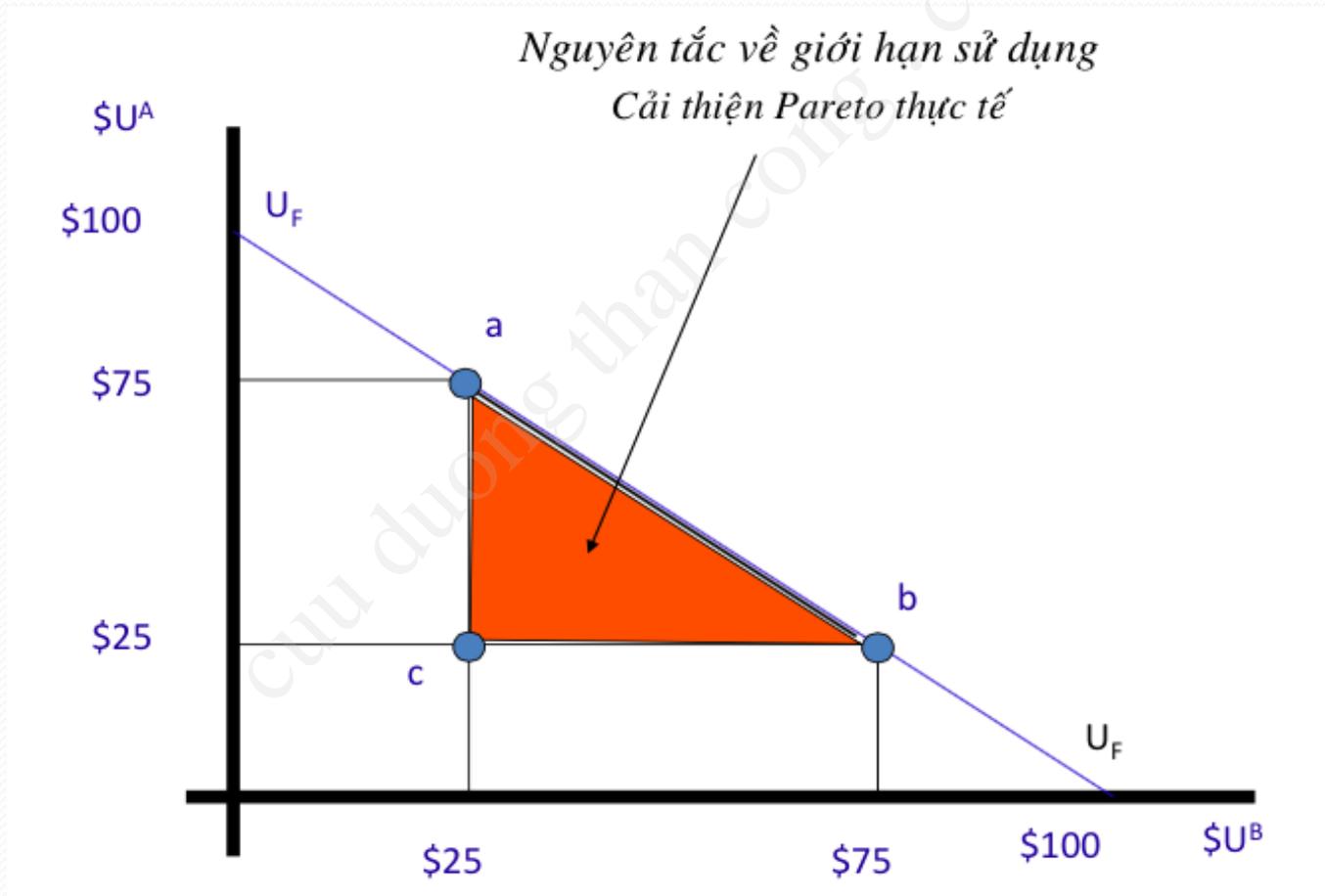
# Tối ưu Pareto

- Ví dụ minh họa: Giả sử A và B hiện nhận được phúc lợi (quy thành tiền) là \$25 mỗi người. Tổng phúc lợi là \$50. Chính quyền đang xem xét một dự án tăng tổng phúc lợi lên \$100
- Trong điều kiện nào thì kết quả dự án sẽ làm A và B tốt hơn thời điểm hiện tại

# Tối ưu Pareto



# Tối ưu Pareto



- Cả A và B đều thích được chuyển đến bất kì điểm nào trên đường giới hạn Pareto (Pareto frontier) (đường bc)
- Những điểm này đạt hiệu quả Pareto
- Xã hội nên thực hiện dự án này

# Tối ưu Pareto

- Nguyên tắc cơ bản cho lựa chọn là cải thiện Pareto thực tế. Cải thiện Pareto thực tế làm ít nhất một người giàu lên và không ai bị nghèo đi
- Tuy nhiên, điều này làm quyết định chỉ giới hạn trong các phương án thuộc tam giác abc

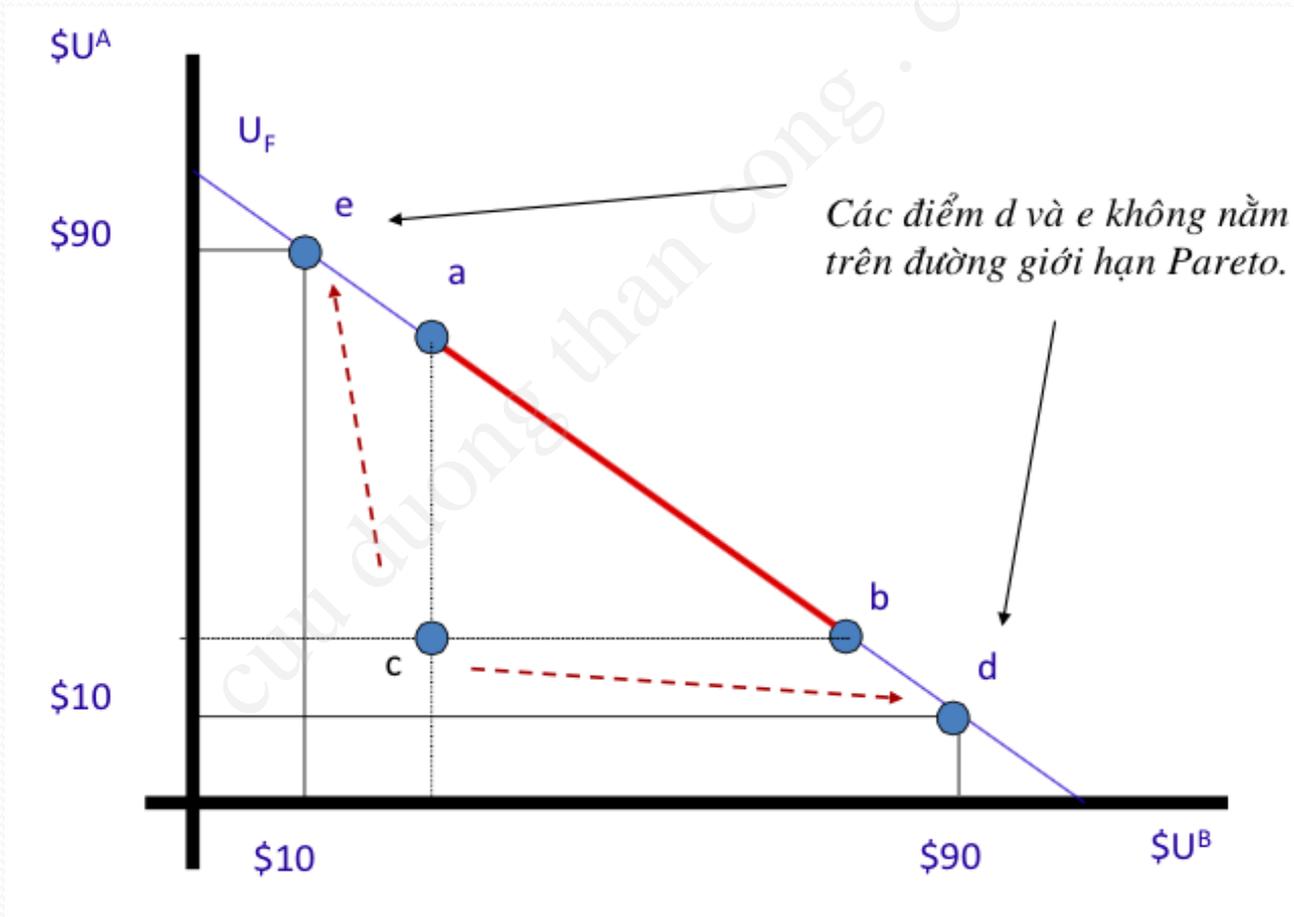
# Tối ưu Pareto

Giả sử dự án dẫn đến tình trạng nằm ngoài đường giới hạn Pareto:

- A giàu lên trong khi B nghèo đi (điểm e)
- B giàu lên trong khi A nghèo đi (điểm d)

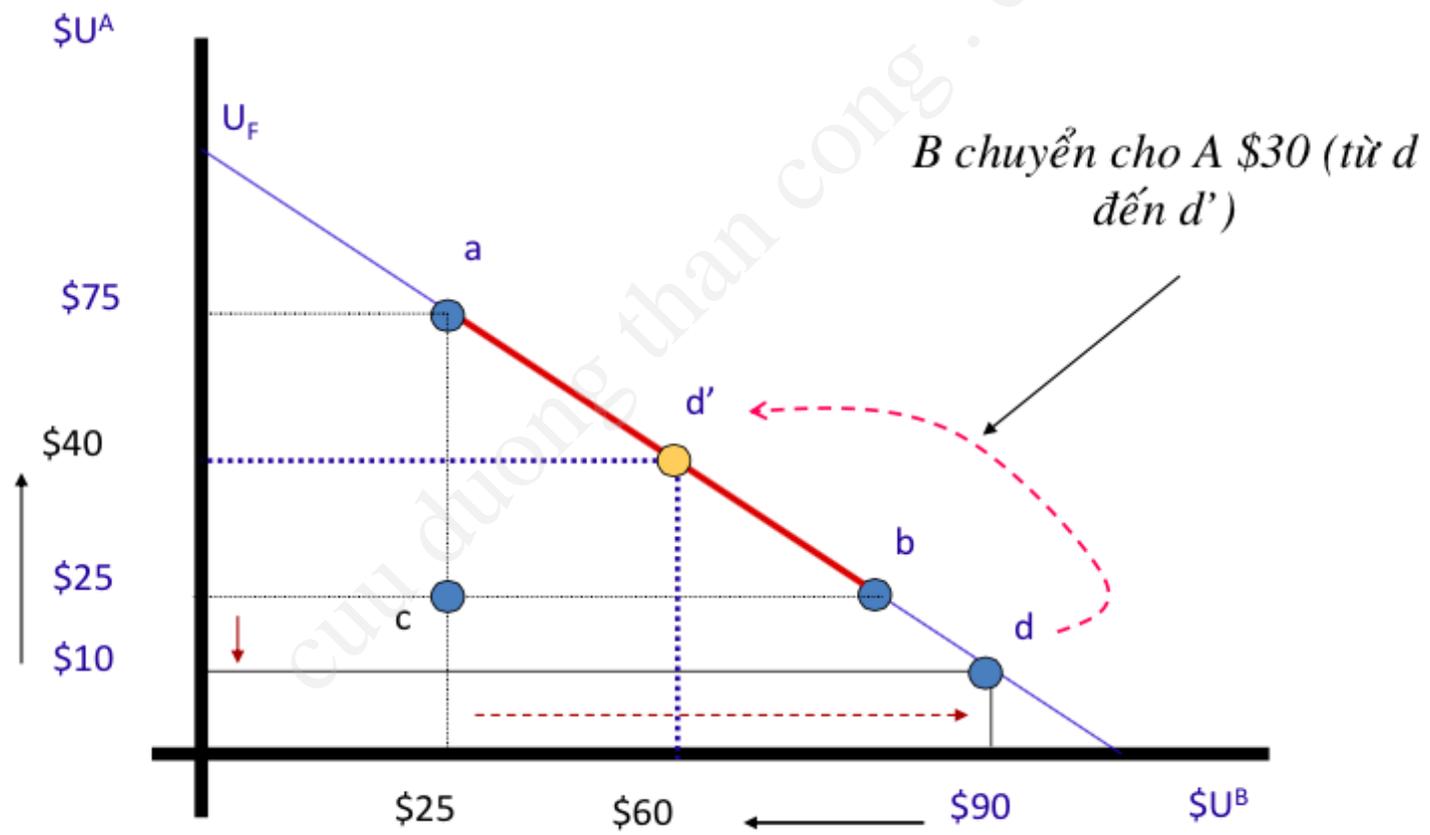
Các tình trạng này vi phạm nguyên tắc tối ưu Pareto. Vậy ta có nên loại bỏ chúng không?

# Tối ưu Pareto



# Tối ưu Pareto

- Phương án d: Phúc lợi của A giảm còn \$10 và B tăng lên \$90
- Giả sử chính quyền chấp nhận phương án d và điều tiết chính sách (có thể là phân phối lại) sao cho B được \$60 và A được \$40
- Như vậy, cả A và B đều có khả năng tốt hơn với phương án d
- Dự án d được gọi là cải thiện Pareto tiềm năng (Potential Pareto improvement), với điều kiện việc điều tiết chính sách không tổn kém



- Trên thực tế, rất hiếm dự án thoả mãn nguyên tắc cải thiện Pareto thực tế. Nếu ta chỉ chấp nhận các dự án thoả mãn nguyên tắc này thì xã hội sẽ không thể giải quyết được nhiều vấn đề có thể giải quyết được
- Một dự án có người được kẻ mất, nhưng lợi ích lớn hơn chi phí, và việc người được có thể đền bù (hoặc hối lộ) là **khả thi** thì đó là một cải thiện Pareto tiềm năng (cải thiện Kaldor-Hicks)

- Lưu ý rằng người được lợi không nhất thiết phải thực sự đền bù cho kẻ mất. Điều cần thiết là về nguyên tắc, việc đền bù là khả thi
- Cải thiện Kaldor – Hicks (cải thiện Pareto tiềm năng) được sử dụng phổ biến như một tiêu chí hiệu quả trong CBA

Cơ sở của nguyên tắc cải thiện Pareto tiềm năng:

- Bằng cách lựa chọn các dự án có lợi ích ròng dương, XH sẽ tối đa hoá tổng tài sản. Điều này gián tiếp giúp những người bị thiệt trong XH vì XH giàu hơn có nhiều khả năng giúp người nghèo hơn
- Các dự án khác nhau sẽ có các nhóm người được lợi/bị thiệt khác nhau. Vì thế, nếu nguyên tắc được áp dụng hợp lý, chi phí và lợi ích sẽ có xu hướng trung bình hoá để mỗi cá nhân sẽ có thể nhận được lợi ích ròng dương từ tập hợp các dự án